

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta; HE 245/2020 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön kannalta merkitykselliset säännösehdotukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sääntelyä, joka mahdollistaisi erinäisiä toimenpiteitä covid-19-epidemian leviämisen hillitsemiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut edustettuna säännösehdotuksen valmistelussa taustaryhmässä. Työ- ja elinkeinoministeriön kannalta olennaiset säännösehdotukset ovat 58 c, 58 d ja 58 g §:ssä, jotka sisältävät elinkeino- ja harrastustoiminnan järjestämistä koskevia rajoituksia ja velvoitteita.

Lakiehdotuksen 58 c §:ssä säädettäisiin tiettyjen hygieniakäytänteiden edellyttämisestä ja tilojen ja pintojen puhdistamiseen sekä riittävien etäisyyksien ylläpitoon liittyvistä toimista kaikissa elinkeinonharjoittajien asiakas- ja osallistujatiloissa.

Lakiehdotuksen 58 d §:ssä säädettäisiin kunnan tai aluehallintoviraston mahdollisuudesta alueellisen tautitilanteen perusteella velvoittaa alueellaan elinkeinonharjoittajia ryhtymään toimenpiteisiin, joilla estetään ihmisten väliset lähikontaktit asiakastiloissa ja muissa toimintaan osallistuvilla avoimissa tiloissa. Elinkeinonharjoittaja voisi itse valita omaan toimintaansa parhaiten sopivan tavan järjestää toimintansa niin, että asiakkaiden välisiä lähikontakteja olisi tosiasiallisesti mahdollista välttää.

Lakiehdotuksen 58 g §:n mukaan kunta tai aluehallintovirasto voisi sulkea määräajaksi asiakkaiden tai osallistujien käyttöön tarkoitetut tietyt elinkeino- tai muun toiminnan tilat, joissa olisi erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Toimialoja ja tiloja, joita päätös voisi koskea, olisivat muun muassa liikunta- ja urheilutilat sekä huvi- ja teemapuistot ja kauppakeskusten yleiset oleskelutilat, kuitenkin pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja kulku niihin.

Työ- ja elinkeinoministeriön keskeiset huomiot

Hallituksen esityksen elinkeinotoimintaa koskevilla säännöksillä mahdollistetaan covid-19-viruksen leviämisen ehkäisemiseen tähtäävien rajoitusten asettaminen sellaisten elinkeinotoiminnan asiakastilojen käytölle,

joissa on suurimmat mahdollisuudet laajojen tartuntaketjujen syntymiselle. Yhtäältä velvoitteet toisaalta mahdollistavat asiakkaiden turvallisen asioinnin liiketiloissa.

Lakiehdotuksen 58 c §:n velvoitteet hygieniakäytänteistä ja asiakkaiden välisten etäisyyksien ylläpitämisestä ovat tosiasiallisesti olleet jo laajasti elinkeinonharjoittajien käytössä. Velvoitteiden ottaminen lain tasolle ohjaa elinkeinonharjoittajia entistä painavammin huolehtimaan, että mahdollisuudet esimerkiksi käsihygieniasta huolehtimiseen ovat tosiasiallisesti asiakkaiden käytettävissä kaikkina liikkeiden aukioloaikoina ja toisaalta kiinnittävät asiakkaiden huomioita liikkeen ohjeistusten noudattamiseen.

Lakiehdotuksen 58 d ja 58 g §:ssä on kysymys portaittain ja alueellisen tautitilanteen perusteella käyttöön otettavista toimenpiteistä, jolla pyritään hillitsemään covid-19-viruksen leviämistä. Esityksessä pyritään noudattamaan voimassa olevan tartuntatautilain sääntelytapaa ja sillä tavoitellaan lähikontaktien rajoittamista yhdenmukaisesti ja yhdenvertaisesti erilaisissa tapahtumissa, joissa suuri lukumäärä ihmisiä on keskenään sellaisessa läheisessä kontaktissa, joka sisältää kohonneen riskin tartuntojen leviämiseksi. Toimenpiteet voisivat koskea vain asiakas- tai osallistujatiloja, joissa samanaikaisesti on sisätiloissa yli 10 henkeä ja ulkotiloissa yli 50 henkeä.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että ehdotetut säännökset rajoittavat perustuslain 18 §:ssä säädetyn elinkeinovapauden ja työllisyyden edistämisen velvoitteen toteutumista. Esityksessä elinkeinovapauden rajoitukset toteutettaisiin yleisten perusoikeuksien rajoitusedellytysten nojalla. Ehdotetussa sääntelyssä elinkeinotoimintaa pyritään rajoittamaan tarkoin rajattujen edellytysten täyttyessä mahdollisimman kevyesti, mutta tavalla, jolla mahdollistetaan viruksen leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät toimenpiteet. Esityksellä pyritään mahdollistamaan elinkeinotoiminnan jatkaminen asettamalla sille tiettyjä toimintaedellytyksiä.

Velvoitteista ja rajoituksista säädettäisiin tavalla, jossa voimakkaampiin toimivaltuuksiin voidaan siirtyä vasta, jos aiemmat toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. Ehdotuksessa säädettäisiin kunnan ja aluehallintoviraston toimivaltuuksista päättää rajoituksista, jos alueen tartuntatautilanne sitä edellyttää ja rajoitukset ovat välttämättömiä taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Toimenpiteiden on tarkoitettu olemaan voimassa alueellisesti covid-19-epidemian leviämisen kannalta kriittisillä alueilla ja laissa säädettäisiin enimmäiskesto päätöksen voimassa ololle.

Työ- ja elinkeinoministeriö puoltaa alueellista päätöksentekoa ja pitää tärkeänä, että lakiehdotus sisältää säännökset viranomaisen päätöksentekoa ohjaavista taudin ilmaantuvuutta koskevista kriteereistä, joiden täytyttyä rajoitustoimenpiteistä voitaisiin päättää.

Tarkoituksenmukaista on myös, että laajasti erityyppisiä elinkeinonharjoittajia koskeva esityksen 58 d § jättää elinkeinonharjoittajalle mahdollisuuden itse valita toimintaansa parhaiten sopivan tavan toteuttaa lähikontaktien ehkäisemisen. Viranomaispäätös ei siten merkitse suoraan perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kannalta ongelmallista asiakasmäärän rajoittamista vaan lähikontakteja voidaan pyrkiä ehkäisemään esimerkiksi erilaisin tilajärjestelyn ja aikataulujen porrastamisen kautta. Tämä lisää joustavuutta yrittäjien toimintaan ja korostaa elinkeinoalojen omavalvonnan merkitystä.

Alueilla, joilla covid-19-virus on valtioneuvoston hybridistrategian mukaisessa leviämisvaiheessa, laissa säädetty taudin ilmaantuvuusriteeri ylittyy ja terveydenhuoltojärjestelmä uhkaa ylikuormittua, lakiehdotuksen 58 g § mahdollistaisi sellaisten asiakastilojen sulkemisen, joissa tapahtuvan toiminnan luonne voi muodostaa erityisen riskin covid-19-taudin leviämiselle. Päätös voisi koskea vain laissa erikseen määriteltäviä tiloja ja sulkeminen olisi voimassa enintään kaksi viikkoa kerrallaan. Tilojen sulkemisessa asiakkailta olisi kysymys ajallisesti lyhytkestoiseksi tarkoitetusta rajoituksesta käyttää tiloja rajoituksen kattamalla alueella sellaiseen elinkeinotoimintaan, jossa on erityinen riski tartuntojen leviämiseen. Lakiehdotus ei tarkoittaisi tiloja käyttävien elinkeinoalojen toiminnan yleistä kieltämistä.

Tilojen sulkemisen edellytysten olisi tarkoitus täytyä vain olosuhteissa, joissa muut lainsäädännön mahdollistamat lievemmät toimenpiteet eivät enää olisi riittäviä ja edelleen olisi kuitenkin välttämätöntä pyrkiä alueellisesti ehkäisemään viruksen leviämistä.

Lakiehdotuksen 58 g §:n mukaisen tilojen sulkemista koskevan päätöksen yhtenä edellytyksenä oleva ilmaantuvuusluku 50 tartuntaa / 100 000 asukasta edellisen 14 vuorokauden aikana täytyisi lausuntoa annettaessa (tapaustiedot 7.1.2021) HUSin, Varsinais-Suomen, Länsi-Pohjan, Kymenlaakson ja Ahvenanmaan sairaanhoitopiirien alueella. Lisäksi Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Vaasan ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirien alueella täytyisi 58 d §:n mukaisen lähikontaktien välttämisen veloitetta koskevan päätöksen edellytyksenä oleva ilmaantuvuusluku 25 tartuntaa / 100 000 asukasta edellisen 14 vuorokauden aikana. Lopuissa kahdeksassa sairaanhoitopiirissä 58 d tai 58 g §:n ilmaantuvuuslukuja koskevat soveltamisedellytykset eivät täytyisi.

Esityksessä on arvioitu, että esityksen mukaisilla kulloisessakin tautitilanteessa välttämättömillä elinkeinotoiminnan rajoituksilla saavutettava kokonaishyöty covid-19-viruksen leviämistä ehkäisemällä on suurempi kuin itse rajoitusten elinkeinotoiminnalle aiheuttamien haittojen.

Covid-19-epidemia on heikentänyt yritysten taloudellista tilannetta merkittävästi erityisesti asiakaspalveluita tarjoavilla elinkeinotoiminnan sektoreilla myös sen vuoksi, että ihmisten luontainen kulutuskäyttäytyminen ja hakeutuminen palvelujen äärelle on vähentynyt. Esityksen mahdollistamien rajoitusten kohteeksi joutuvien elinkeinonharjoittajien käytettävissä olisivat yleiset yritysten tukemista koskevat mekanismit. Valtioneuvosto on toteuttanut useita toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan epidemian liiketoiminnalle aiheuttamia vaikeuksia. Esimerkiksi joulukuussa 2020 voimaan tulleen yritysten kustannustuen uudelleen käyttöönoton (laki määräaikaaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta, 963/2020) tavoitteena on tukea yritysten toiminnan jatkuvuutta epidemian ja siitä johtuvien rajoitusten voimassa ollessa. Kyseessä on yleistuki, joka pyrkii tukemaan yrityksiä, jotka ovat eniten kärsineet epidemiasta.

Sami Teräväinen

Hallitussihteeri

Työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyys- ja toimivat markkinat –osasto

